עין משפט נר מצוה

ח א ב מיי' פי"ב מהל' שבועות הלכה ה ופ"א מהלכות נדרים הלכה כו סמג לאוין רמא רמב טוש"ע יו"ד סימן ריג :

ט ג מיי' פ"ג מהלכות נדרים הלכה י סמג לאוין שם טוש"ע יו"ד סי' ריג ספי' א :

י ד ה מיי' שם פ"ד הל' יד סמג שם טוש"ע שם:

דברי הנודר :	"בה"	"במה שכתוב בה"	"בה ובמה שכתוב בה"
מונח אארעא			
נקיט בידיה			

* טבלה זו אינו מיועד לשינון אלא לסדר הנתונים המופיעים בסוגיא בצורה מסודרת

גמרא

תניא הנודר בתורה לא אמר כלום, במה שכתוב בה דבריו קיימין, בה ובמה שכתוב בה דבריו קיימין. קתני "במה שכתוב בה דבריו קיימין" "בה ובמה שכתוב בה" צריך למימר? אמר רב נחמן לא קשיא הא דמחתא אורייתא אארעא הא דנקיט לה בידיה: מחתא על ארעא, דעתיה אגוילי נקט לה בידיה דעתיה על האזכרות שבה ואיבעית אימא דמחתא על ארעא והא קמ"ל דאע"ג דמחתא על ארעא כיון דאמר "במה שכתוב בה" מהני *וזו ואין צריך לומר זו קתני ואי בעית אימא כולה (א)(מציעתא) נמי דנקיט ליה בידיה והא קמ"ל כיון דנקיט ליה בידיה אע"ג דלא אמר אלא "בה" כמאן דאמר "במה שכתוב בה" דמי :

מתני' קונם שאני ישן, שאני מדבר, שאני מהלך, האומר *לאשה קונם שאני משמשך הרי זה בלא יחל דברו :

גמ' *איתמר "קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר" אמר רב יהודה אמר רב אל ישן היום שמא ישן למחר ורב נחמן אמר ישן היום ולא חיישינן שמא ישן למחר ומודה רב יהודה באומר "קונם עיני בשינה למחר אם אישן היום" שישן היום כי

רש"י

הנודר בתורה. שאוכל לך לא אמר כלום: אי מחתא ספר תורה אארעא. ואמר "במה שכתוב בה": דעתיה אגוילי. דכשנדר לא נדר אלא בגוילין שכתוב בהן התורה, דכיון שהיה רואה אותה מונחת על הארץ סבר הואיל ומונחת על הארץ ודאי אין כתוב בה ולא נדר אלא בגוילין ולא אמר כלום אבל אי אמר "בה ובמה שכתוב בתורה" אפילו אי מחתא אארעא מוכחא מילתא דודאי שבועה גמורה עשה ודבריו קיימין אע"ג דמחתא אארעא דלהכי אמר "בה ובמה שכתוב בה": אבל אי מנקיט ליה בידיה אפילו אמר "במה שכתוב בה" דבריו קיימין ובהכי מיירי הא דקתני "במה שכתוב בה דבריו קיימין" דכיון דמנקיט ליה בידיה בכבוד ורואה ויודע מהשכתובה כי אמר "במה שכתוב בה" דבריו קיימין דשבועה גמורה חשיבא וכ"ש כי אמר "בה ובמה שכתוב בה"(ב) : תרוייהו מיירי בדנקיט לה בידיה והאי תנא "בה ובמה שכתוב בה" דהא קמ"ל דכיון דנקיט לה בידיה דיודע שהיא *כתובה אי אמר "בה" גרידא כמאן דאמר במה שכתוב בה דמי ודבריו קיימין : **מתני'** קונם שאני ישן שאני מהלך. האומר יאסר עלי כקרבן אם אני ישן או אני מהלך"(ג) והכי גרסינן גבי נדר-"בבל יחל" וגבי שבועה "אסור" משום דהאי לא יחל דנדר מוקי לה בגמרא דמדרבנן הוא ולשבועה הוי איסור דאורייתא: **גמ'** קונם עיני בשינה היום אם אני אישן למחר. מה שאני ישן היום יהא עלי בקונם על מנת אם אישן למחר דאם ישן הוא למחר לוקה על מה שישן אתמול : אל ישן היום. דשמא יישן מיד למחר ולא מיקיים תנאיה ונמצא עובר בבל יחל על מה שישן אתמול: ורב נחמן אומר ישן היום ולא חיישי' שמא יישן למחר. דלמחר מיזהר זהיר שלא יישן כדי שלא ילקה על מה שישן אתמול : כי

[עירובין ע. וש"נ] ס"א כתובו [נ"ל לאשתו]

ר"ן

הא דמסקינן הכא דנודר בתורה בעם הארץ צריך שאלה ואילו במתפים בדבר האסור דייקינן ממתני' דלא צריך שאלה כלל אלא בנדרי אשתו כדאיתא לעיל בסמוך והיינו טעמא משום דנודר בתורה איכא גווני דמתסר כדאמרינן בסמוך והיא פלוגתא לעם הארץ לא משמע ליה ואתי לאיחלופי מש"ה אמרינן דאפילו בההוא גוונא דשרי צריך שאלה לעם הארץ :

הנודר בתורה. כלומר שנשבע בתורה דקרי ליה תנא לנשבע נודר °וכדכתיבנא לעיל ומיירי שהיתה תורה מונחת לפניו ואמר "בזו התורה שלא אעשה" או "שאעשה דבר פלוני" לא אמר כלום דדעתיה אגוילין כדאמרינן בסמוך : הא דמחתא אורייתא על ארעא הא דנקיט לה בידיה. רישא דהנודר בתורה לא אמר כלום דנקיט לה בידיה ואפילו הכי לא אמר כלום דמאי "בתורה" דקאמר בגוילין שהיא כתובה אבל "במה שכתוב בה" דבריו קיימין דדעתיה אאזכרות שבה והרי הוא נשבע בשם אבל סיפא בדמחתא אורייתא על ארעא עסקינן ולפיכך אילו אמר "במה שכתוב בה" בלבד לא אמר כלום כיון דמחתא אארעא אמרינן דדעתי' אגוילי דהכי קאמר "במה שכתוב בה התורה" דהיינו הגוילין אבל כי אמר "בה ובמה שכתוב בה" מהני, דכיון דאמר "בה" כבר הזכיר הגוילין וכי אמר "במה שכתוב בה" על כרחך דעתיה אאזכרות שבה : ואי בעית אימא דמנחא על ארעא. כלומר כולה דמחתא על ארעא ואפילו הכי כי קאמר "במה שכתוב בה" דבריו קיימין וסיפא דקתני "בה ובמה שכתוב בה-דבריו קיימין" לא צריכא לגופה אלא לגלויי ארישא דבדמנחא על ארעא היא, דסיפא ודאי כיון דאמר "בה ובמה שכתוב בה" אפילו מנחא אארעא מהני, ומינה למה "שכתוב בה" בלחוד נמי אפילו מנחא אארעא מהני דלא סבירא לן, להך אוקמתא, לאוקומא ברייתא בתרי גווני : הכי גרסינן ואי בעית אימא סיפא הא קמ"ל דכיון דנקיט לה בידיה אע"ג דלא אמר אלא בה כמאן דאמר במה שכתוב בה דמי . וה"פ דרישא דקתני הנודר בתורה לא אמר כלום, במה שכתוב בה דבריו קיימין, בדמנחא על ארעא ומש"ה כי אמר "בה" לא מהני עד דקאמר "במה שכתוב בה" אבל סיפא בדנקיט לה בידיה עסקינן דכיון דנקיט לה בידיה אע"ג דלא אמר אלא "בה" כמאן דאמר "במה שכתוב בה" דמי ואיכא נסחא אחריתא דלא מחוורא ומש"ה לא חיישינן לפרושה/אבל הראב"ד ז"ל פירש דכי קתני נודר נודר ממש קאמר שאומר ככר זה עלי בתורה ולא אמר כלום לפי שאין זה מתפיס אלא בגוילין אבל אמר במה שכתוב בה כלומר ככר זה עלי במה שכתוב בה הרי זה אסור כמתפיס בדבר הנדור משום דדעתיה אאזכרות והזכרות שבה נדורים הן שע"י הכתיבה והכנה לשם קדושה הם קדושות והביא ראיה מן הירושלמי דגרסינן התם בתורה לא אמר כלום במה שכתוב בה דבריו קיימים בתורה בקדושת התורה במה שכתוב בה בקרבנות הכתובין בה ונהי דירושלמי אמר קרבנות ובגמרא דילן אמרינן אזכרות מ"מ שיטת הירושלמי מוכחת דבמתפיס בנדר עסיקינן א"כ דכי אמרינן דעתיה אאזכרות שבה על כל מה שנתפס בה קאמר דהיינו קרבנות וכלי שרת והרמב"ם ז"ל הביא דין זה בנשבע ובנודר שסובר הרב ז"ל דשמעתין בנשבע עסקינן מדאמרינן דעתיה אאזכרות שבה ובירושלמי עסקינן במתפיס בנדר ושניהם אמת : **מתני'** קונם שאני ישן . בכולהו גרסינן שאני בלא יו"ד ובשבועות גרסינן שאיני ביו"ד דמשום דנדרים מתפיס חפצא אנפשיה תני להו בלשון שאני כלומר מה שאני ומשום דבשבועות אסר נפשיה תני להו בלשון שאיני ביו"ד והאי דתנא בנדרים הרי זה בבל יחל דברו ובשבועות קתני אסור כפרש בגמרא בס"ד : **גמ'** כי לא זהיר בתנאיה. כיון שאינו עיקר האיסור אלא תנאי ליום ראשון אבל באיסורו כיון שהוא עיקר האיסור אע"פ שאינו אסור עצמו אלא בגרופו של יום ראשון אפילו הכי מזדהר: היכי דמי. כלומר באיזה לשון נדר: **אילימא** כדקתני. שאני ישן מי הוי נדרא. נראה בעיני דהכי פירושו דאילו מצינן למימר דהכי קתני לא תיקשי מתני' לרב יהודה דמצינן למימר דמתניתין לאו בתנאה ואיסורא עסקינן אלא בנודר שאני ישן לחוד וקמ"ל דאע"ג דליכא הכא תפלא חייל נדרא אבל לא מצינן למימר הכי דהתניא דכי האי גוונא לא חייל : **ואלא** דאמר קונם עיני בשינה . כלומר וקא משמע לן דנהי דאי אפשר בלא שינה אפילו הכי אי ישן שלא מתוך האונס הרי זה בבל יחל ומי שבקינן ליה עד דעבר איסורא בל יחל . כלומר בכי האי גוונא מי חייל נדרא כלל כיון דאי אפשר לו לקיימו בסופו ונקט לישנא דמי שבקינן ליה משום דבעי לאתויי עלה הא דרבי יוחנן שהיא בשבועה ובשבועה שייך האי לישנא כלומר דלא שבקינן מלהלקותו עד דעבר איסור בל יחל אלא לאלתר מלקין אותו משום שבועת שוא ואף על גב דבנדר לא שייך הכי °דנדר שוא לא אשכחן דאסור משום שבועה נקט האי לישנא :

מלקין

תוספות

הא דמחתא אארעא. והכי דייקינן סיפא דבעינן תרתי בה ובמה שכתוב בה אבל מה שכתוב בה לחוד אמרי' דעתיה אגוילין וה"ק במה שכתוב בה דהיא הקלף אבל כשאמר בה במה שכתוב בה ע"כ מדייתר לשונו שמע מינה דדעתיה אאזכרות שבה ורישא דנקיט בה בידיה הילכך כשאמר "במה שכתוב בה" לחוד דעתיה אאזכרות אבל "בה" לחוד לעולם דעתו אגוילין אע"ג דנקט ליה בידיה איבעית אימא רישא מחתא אארעא והא קמ"ל דמחתא אארעא ואמר "במה שכתוב בה" לחודיה מהני וה"ג סיפא דנקיט ליה בידיה והא [קמ"ל] אע"ג דלא אמר אלא "בה" כמ"ד שכתוב בה דמי והא דקתני סיפא בה ובמה שכתוב בה ה"ק סיפא זימנין דבה לחודה מהני כמה שכתוב בה והיינו היכא דנקיט ליה בידיה: **איתמר** קונם עיני בשינה היום. שינה הוא שם דבר בלשון הש"ס כמו שינה בלשון פסוק: **רב נחמן** אמר ישן ואין חוששין שמא ישן למחר. מפרש טעמיה בגיטין (ד' פד.) דלא בעי מבריז נפשיה בסילוא :

פי' הרא"ש

הנודר בתורה. האי נדר לאו דווקא אלא נשבע ותני לשבועה בלשון נדר כדתנן לעיל בפ"ק (דף י') נדר בתוסי: לא קשיא הא דמחתא אארעא כו'. רישא במה שכתוב בה דבריו קיימין בדנקט ליה בידיה כיון דנקיט ליה בידיה ואמר במה שכתוב בתורה דעתו אאזכרות שבה ואפי' הכי אי אמר בה דעתיה אגוילי סיפא בדמנחא אארעא הלכך אפי' אמר במה שכתוב בה דעתיה אגוילי וה"ק במה שכתוב בה התורה והיינו הקלפים אבל כי אמר בה ובמה שכתוב בה 'בה' קאי אגוילי ואם כן 'במה שכתוב בה' היינו ע"כ על האזכרות שבה : ה"ג ואיבעית אימא רישא דמחתא אארעא והא קמ"ל דאע"ג דמחתא אארעא ואמר 'במה שכתוב בה' מהני סיפא דנקיט ליה בידיה אע"ג דלא אמר אלא "בה" כמ"ד במה שכתוב בה והאי דקתני 'בה ובמה שכתוב בה' ה"פ אמר בה או במה שכתוב בה, א"נ אמר בה כאילו אמר במה שכתוב בה : מתני' קונם שאני ישן. בגמרא מפרש לה : קונם שאני משמשך . בגמ' מפרש לה : שבועה שאיני ישן . גרסינן דשבועה חלה על האדם : גמ' קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר . אסר עצמו בשינה היום בתנאי אם אישן למחר חיישינן שמא ישן למחר היכא דשינת מחר איכא כ"א תנאי לא מזדהר ובודאי יישן : *) מי שבקינן ליה עד דעבר איסור בל יחל . דלישנא דמתני' דקתני הרי זה בבל יחל משמע דלא עבר השתא איסורא בשעת הנדר אבל לכשישן אז יעבור על בל יחל והא ליתא דבשעת הנדר עבר איסורא שהוציא נדר לבטלה מפיו בדבר שאי אפשר לקיימו וכיוצא בזה בשבועה לוקה משום שבועת שוא ובנדרים איסורא הוא דאיכא ולכשיישן ליכא בל יחל דכיון דא"א לו לקיים נדרו לא הוי נדר ומשום דגבי שבועה שייך לישנא דמי שבקינן ליה משום דלאלתר מלקין אותו דמשום דא"א הוי שבועת שוא נקט נמי גבי נדרים : מלקין אותו ויישן לאלתר. משום דאי אפשר להיות שלשה ימים בלא שינה ויצתה שבועה מפיו לבטלה ולוקה משום שבועת שוא: כי קתני דאי נייס . לא קתני במתני' שיישן לכתחלה ביום ראשון אלא אם ישן וגם יישן למחר הרי הוא בבל יחל למפרע: לעולם כדקאמר . שאני ישן לזמן קבוע בדבר שאפשר לקיימו ואע"ג דאין הנדרים חלין על דבר שאין בו ממש איכא בל יחל מדרבנן : אם תלכי לבית אביך עד הפסח . אבל אם לא הלכה לא אסירא ולא חיישינן שמא תלך אחר הפסח אלמא מזדהרא בתנאה: *) שייך לדף ט"ו ע"א

הלכה

הגהות הב"ח (א) גמ' ואי בעית אימא כולה נמי כצ"ל ותיבת מציעתא נמחק : (ב) רש"י ד"ה אבל וכו' בה הס"ד ואח"כ מ"ה כולה נמי כו' תרוייהו מיירי : (ג) ד"ה קונם וכו' מה לך והכא גרסינן :

גליון הש"ס בר"ן ד"ה הנודר בתורה וכו' וכדכתיבנא לעיל . דף ח ע"א ד"ה והלא מושבע : שם ד"ה ואלא דאמר קונם וכו' דנדר שוא לא אשכחן . וכ"כ הר"ן לקמן דף כה ע"א . ועיין תוס' גיטין דף לה ע"א ד"ה ומודית :